

Hasonlót hasonlóval A homeopátia Magyarországon

A homeopátia alapelveit Christian Friedrich Hahnemann (1755–1843) német orvos, kémikus dolgozta ki 1790 és 1843 között. Hahnemann a váltóláz ismert gyógyszerével, a kininnel kísérletezve azt figyelte meg, hogy ha kellően nagy adagot vesz be a szerből, ugyanazokat a tüneteket tapasztalja magán, mint amit maga a betegség produkál. Következtetése ez volt: *similia similibus curantur*, azaz hasonló hasonlót gyógyít, ami a mai napig a homeopátia első és legfontosabb elve maradt. Nem volt ez teljesen újdonság, hiszen felelevenítette azt a hipokratészi elvet, hogy ami gyógyít, egyben árthat is, és ami betegséget okoz, gyógyíthat is. Hahnemann megfigyelte, hogy ha egy szer nagymértékben betegségtüneteket vált ki egy egészséges embernél, az kisebb mennyiségben gyógyító hatású lehet. Tapasztalta azt is, hogy paradox módon minél kisebb a hatóanyag a gyógyszerben, annál erőteljesebb a hatása. Ezért sokszorosan hígította és rázásal-ütögetéssel dinamizálta növényi, ásványi vagy állati eredetű gyógyszereit – ezt a dinamizálást ő potenciálásnak nevezte.

Hahnemannt és követőit kuruzslónak tartotta az akadémikus orvostudomány képviselőinek jó része. A korszak orvosai ugyanis a galénoszi elvet követték, miszerint a betegség *ellenszerét* kell megtalálni. Emellett a szervezet tisztítására törekedtek. Ők nem fogadták el a „hasonló hasonlót gyógyít” elvet, szemfényvesztésnek tartották a potenciálást, a végtelenül kis adagokat pedig valójában hatástalannak. Az anyagelvű hagyományokhoz ragaszkodó gyógyítás képviselői máig csupán a placebohatást ismerik el a homeopatikumok esetében. A homeopáták viszont ezzel azt szegezik

szembe, hogy gyógyszereikkel kiválóan gyógyítanak csecsemőket és állatokat is. Sőt, a gyógyszerek szövetkultúrákon is hatásosak. A hatásnak tehát a gyógyszerből kell kiindulnia.

A homeopata orvost a betegségek megszüntetésében a tünetek és azok változásai vezetik és irányítják, ezért nagy hangsúlyt helyez az anamnézisre, vagyis számba veszi a beteg múltját, öröklött betegségeit, szokásait, életkörülményeit, érzéseit, tüneteit. (Az örökletes betegségeknek a köztudatba emelése szintén Hahnemann nevéhez fűződik.) Ez után a hagyományos diagnosztikai módszerrel megvizsgálja betegét. Az így nyert összes információt összevetve, azokból a legjellemzőbbeket figyelembe véve választ gyógyszert. A betegségképet összeveti a gyógyszerképpel (azokkal a tünetekkel, amelyeket a gyógyszer kiindulási anyagának szedése egy egészséges embernél okoz), hogy megtalálja az arra az emberre leginkább jellemző homeopatiás szert. A gyógyulás azáltal következik be, hogy a homeopatiás szer egy „műbetegséget” produkál a szervezetben: magas hígítása miatt csak a betegség információját szolgáltatja, s erre a szervezet válasza a gyógyulási reakció. Hahnemann idejében körülbelül 200 gyógyszer állt a homeopata rendelkezésére, mára mintegy 2000 gyógyszert kísérleteztek ki.

Hahnemann 1810-ben megjelentette *Organon der rationellen Heilkunde* (Az ésszerű gyógytudomány organona) című művét – ez a homeopátia alapműve, amelyet az elkövetkező évtizedekben öt további kiadásban bővített, csiszolt. Módszere hamar ismertté vált Európa-szerte, lelkes követői gyakorolták és később tovább is fejlesztették az új orvosi rendszert.

Hahnemann tanai már néhány évvel az *Organon* első kiadása után ismertté váltak Magyarországon. Az 1820-as években egyre több praktizáló orvos tért át a homeopátia alkalmazására. (A

„homeopátia” kifejezést ekkoriban németes formában „homöopathiá”-nak írták vagy „hasonszenvészet”-nek magyarázták, de „szelíd gyógymód”-nak is nevezték.) Az új gyógyító módszer első nemzedékének legkiemelkedőbb képviselői Forgó György (Pest vármege főorvosa), Bakody József, Attomyr József, Almási Balogh Pál (Széchenyi István és Kossuth Lajos házi-orvosa, barátja) voltak. Ehhez az első generációhoz tartozott, de a homeopátiával csak később, az 1830-as években ismerkedett meg Argenti Döme, akinek ma Vácott a kórház tere viseli a nevét, vagy Horner István, a mai gyöngyösi (eredetileg homeopatiás) kórház megalapítója.

Az emberek között gyorsan és széles körben

ébredt szimpátia az új, „szelíd” gyógymód iránt, különösen az arisztokraták támogatása segítette a homeopátia térhódítását. Szakmai körökben azonban hitetlenkedéssel és elutasítással találkoztak. A XIX. század elején hivatalosan is betiltották a homeopátiát, de a törvényt nem tartatták be szigorúan. Így például az 1831-es kolerajárvány idején a homeopátáknak lehetőségük nyílt, hogy bizonyítsák módszerük hatásosságát. Adataikat hitelesítették a települések lelkészeivel vagy a meggyógyítottak saját kezű aláírásával. Az adatokból kiderült, hogy körülbelül 92%-os sikerrel gyógyították kolerás betegeiket, szemben a hagyományos orvosi módszerek kétharmados halálzási arányával. A tiltó rendeletet ennek ellenére csak 1837-ben vonták vissza.

1830-ban megjelent Hahnemann alapművének, az *Organon*nak magyar fordítása (Bugát Pál és Horváth József munkája), az 1830-40-es években pedig magánalapítású homeopatiás kórházak sora nyílt a vidéki nagyvárosokban, például Kőszegen, Nagyváradon, Gyöngyösön. Ez utóbbi 1872-re százhusz fekvő beteget tudott ellátni – ez volt a mai gyöngyösi városi kórház jogelődjé. Ötvenhárom éven keresztül

A gyógyulás azáltal következik be, hogy a homeopatiás szer egy „műbetegséget” produkál a szervezetben: magas hígítása miatt csak a betegség információját szolgáltatja, s erre a szervezet válasza a gyógyulási reakció.

homeopátiás gyógyítás folyt az intézményben.

Az orvosok száma növekedett, így felmerült egy homeopata orvosi egyesület alapításának terve, és megkapták az egyetemi szintű oktatás engedélyét is. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc és az utána következő politikai megtorlás azonban több mint tizenöt évre megakasztotta ezeket a folyamatokat.

Csak a társadalmi mozgalmak újraindulása után, 1865-ben alakult meg a *Magyar Hasonszenvi Orvosegylet* a Magyar Tudományos Akadémia egyik termében. Elnöke Almási Balogh Pál, alelnöke Argenti Döme, első titkára Szontagh Ábrahám lett. Rendes tagjai közé csak orvosi diplomával rendelkező homeopátákat vettek fel.

Ezekben az első évtizedekben Almási Balogh Pál volt a magyarországi homeopátia ügyének legkiemelkedőbb képviselője. Fialat orvosként 1825 tavaszán indult el nyolc hónapos németországi tanulmányútvárára, aminek során személyesen találkozott Köthenben az öreg Hahnemannal. Ez a találkozás ösztönözte arra, hogy megismerje és alkalmazza a homeopátiás gyógyítási módszert. A korabeli magyar kultúrának és politikának szinte valamennyi kiemelkedő képviselője a páciensi körébe tartozott: Batthyány Lajos miniszterelnök, Kazinczy Ferenc író, Fáy András, Kossuth Lajos és Széchenyi István politikusok – csak néhány név az ismert személyiségek csoportjából. Nem csupán kiváló orvosi képességeivel, hanem művelt, széles látókörű, energikus egyéniségével nyerte meg őket. A kultúra és nemzetnevelés terén is kiemelkedő személyiséggé vált.

A Hasonszenvi Orvosegylet megalakulása mellett a homeopátia ügyének másik nagy előrelépése, hogy 1866-ban megnyílt az első „hasonszenvi” kórház Pesten: a *Bethesda* (a mai Bethesda Gyermekkorház jogelődje), amelyet a pesti német református gyülekezet tartott fenn. Első főorvosa Bakody Tivadar volt.

Egy évvel később az egylet ingyenes járóbeteg-rendelőt létesített Pesten és vezetését Szontagh Ábrahámmra bízta.

Hahnemannt és követőit kuruzslónak tartotta az akadémikus orvostudomány képviselőinek jó része.

Bakody Tivadar, (1825–1911), a XIX. század második felének legismertebb homeopata orvosa

Három évvel később megnyílt a második magánalapítású homeopátiás kórház Pesten, az *Elisabethinum* (a mai Schöpf-Merei Kórház jogelődje), amelynek főorvosa Hausmann Ferenc lett. Vidéken Szatmár vált a homeopátia egyik központjává, ahol az 1870-es évek elején alapított kórházban három évtizeden át alkalmazták a homeopátiás gyógy-módot.

A homeopátia magyarországi mozgalma szempontjából a legjelentősebb időszak az 1871-es esztendő volt. Nagy szakmai és politikai viták után ekkor alakult meg a pesti orvosi egyetemen az első, majd 1873-ban a második homeopátiás tanszék. Az egyik tanszék – Hausmann Ferenc vezetésével – a tudományos kutatósokra szakosodott, de három évvel később, Hausmann halála után meg-

szűnt. A másik tanszéknek, amelyet Bakody Tivadar vezetett, a homeopátiás terápia gyakorlata volt a profilja, és harminchárom éven keresztül állt fenn. 1874-ben a főváros közporkórházában, a *Szent Rókus Kórházban* hasonszenvi osztály nyílt, ugyancsak Bakody Tivadar vezetésével. A XIX. század második felében fel-felbukkanó diftériajárványok idején is sikeresen alkalmazták a homeopátiát. Míg a „gyógyszavó” (az első védőoltás) alkalmazásánál 24%-os volt a halálozási arány, a diftéria homeopátiás kezelése mindössze 8%-os halálozási aránnyal járt.

A homeopátia hívei mindvégig kemény szellemi harcot vívtak az új gyógyító módszer társadalmi-politikai elfogadtatásáért. Ennek során megteremtették saját sajtóorgánumaikat. 1864 és 1899 között négy folyóirat váltotta egymást: a *„Hasonszenvi Közlöny”*, a *„Hasonszenvi Lapok”*, az újabb *„Egészségi és Hasonszenvi Közlöny”*, majd *„A Homeopatia Szakközlönye”*. Laikus körökben azok a kiadványok

voltak a legnépszerűbbek, amelyek kö-zérthető útmutatást adtak a leggyak-rabban előforduló betegségek házi gyógyításához, elsősorban Argenti Döme „*Különféle betegségek hasonszen-vi gyógyítása*” című munkája (Pesten je-lent meg 1847-ben és nyolc magyar, két német nyelvű kiadást ért meg). Ezek a kiadvá-nyok hozzájárultak ah-hoz, hogy országszerte sok laikus is alkalmazta az új gyógyelveket. Kül-önösen a vidéki értel-miségiek (tanárok, pa-pok) váltak híveivé.

Az új gyógytan ma-gyarországi történeté-ben az 1880-as évektől kezdve a lassú hanyatlás jelei mutatkoztak: a két tanszéken ke-vés hallgató tanult, részben a hivatalos orvostársadalom rosszállásától tartva, részben érdektelenség miatt.

Az 1900-as évek első évtizedében a régi homeopata nemzedék tagjai sorra elhunytak. Az orvosi egyetemen Ba-kody tanszékét 1906-ban szüntették meg. Orvosutánpótlásuk alig volt, mi-vel a hivatalos orvoslás olyan nagy fej-lődést produkált a századfordulón, hogy mindenki joggal reménykedett: néhány évtized alatt valamennyi nagy egészségügyi problémára tudományos megoldást találnak.

A következő nemzedék vezéregyéni-sége, az erdélyi szász származású Schimert Gusztáv 1909-ben, németor-szági tanulmányai után költözött vissza Magyarországra. Küldetésének tekin-tette a magyar homeopátia felélesztését. Lelkes, fiatal orvosként nagy lendület-tel látott munkához, és néhány kollégá-ját sikerült megnyernie ügyének.

Schimert orvosként vett részt az első világháborúban. 1918 végén felkérték, hogy legyen az *Elisabethinum* igazgató főorvosa, de a Tanácsköztársaság után csak osztályvezetőként maradhatott az intézetben. A kórházban 1921-től egy 10-12 ágyból álló homeopátiás részleget vezetett, valamint járóbe-teg-rendelést is tartott tüdőbetegek szá-mára. Magánpraxisa az 1930-as években olyan nagy volt, hogy Budapest egyik leg-ismertebb orvosának szá-mított. Sikerült megszerve-znie a *Nemzetközi Ho-meopátiás Orvosi Liga 10. kongresszusát* Budapes-ten, 1935 augusztusában.

A színes programok által közrefogott előadásokat a Gellért Szálló-ban és a Lloyd-palotában tartották. Az eseményre több mint 140 neves homeo-pata érkezett szerte a világból.

A II. világháború alatt, illetve utána, a magyar homeopata orvosok többsége külföldre távozott. 1949-ben a gyógy-szertárak államosításával és a homeopáti-ás gyógyszerkészletek egybegyűjtésével a működés lehetetlenné vált. A homeo-pátiát – több más, nyugat-európai orvosi irányzattal egyetemben – kapitalista gyógymódnak bélyegezték. Nem volt orvospérezés, nem voltak orvosok, a gyógyszerhez nem lehetett hozzájutni. Ettől kezdve 1991-ig a homeopátia búvópatakként létezett. Fennmaradását néhány orvos biztosította. Közülük a legjelentősebb a homeopátia története szempontjából dr. Botfalvy József, aki 1939-től haláláig, 1962-ig gyakorolta a homeopátiát magánorvosként Budapes-ten. Gyógyszereit kalandos úton, első-sorban Svájc-ból szerezte be. Az ő tanít-

ványa volt dr. Patay István, aki mestere halála után különböző németországi kurzusokon tanulta a homeopátiát. Pra-xisában pedig amennyit csak lehetett, ka-matoztatott a tudásából. Dr. Patay ezek-ben az évtizedekben a *Nemzetközi Ho-meopátiás Orvosi Ligában* a magyar ho-meopátia egyetlen képviselője volt.

Az Egészségügyi Tudományos Ta-nács (ETT) 1990-ben megvizsgálta a homeopátia ügyét, és közölte a mi-nisztériummal szakvéleményét: „...a homeopata gyógy mód magyarországi alkalmazásának tiltása nem indokolt.” A homeopátia gyakorlása újra hivata-losan is lehetségessé vált.

1991-ben megalakult a Magyar Ho-meopata Orvosi Egyesület. 1993-ban az egyesületet felvette tagjai sorába a *Nem-zetközi Homeopátiás Orvosi Liga*. Ugyanebben az évben elindították a há-roméves homeopátiás orvospérező pro-gramot, és azóta évente egy vagy két új kurzus indul. 1994 őszén adták ki elő-ször új szaklapjukat, a negyedévenként megjelenő „*Simile*”-t. Az egyesület állat-orvosi szekciója 1996-ban szervezte meg az állatorvosok posztgraduális homeopá-tiás képzését a budapesti Állatorvos-tudományi Egyetemen. Ettől az évtől kezdve az egyesület rendszeresen indít tanfolyamot laikusok számára is. Ugyan-csak ekkortól tartanak fenn hétvégi ügyeletet. 1998-ban megalakult az egye-sület fogorvosi szekciója. 2000-ben Ma-gyarországon tartotta LV. kongresszusát a Nemzetközi Homeopátiás Orvosi Li-ga, amelyen 36 országból 569 homeopa-ta vett részt. A rendezvény fővédnöke Gógl Árpád egészségügyi mi-niszter, helyszíne a Magyar Tu-dományos Akadémia volt.

Kölnei Lívía

KATTINTSON RÁ!

eLitMed.hu

A GYÓGYÍTÁS
MŰVÉSZETE

LEGE ARTIS
MEDICINÆ

www.elitmed.hu MOST!